

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/155/2021
Identifikačné číslo spisu: 5112205845
Dátum vydania rozhodnutia: 13.12.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:5112205845.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu PhDr. I. K., bývajúceho v G. L. E., E. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Šafrankom, Advokátska kancelária so sídlom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov č. 163/66, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o zaplatenie sumy 2.019.511,45 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 25C/34/2012, o dovolaní žalobcu a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2020 sp. zn. 8Co/26/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej a žalobcu o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. septembra 2018 č. k. 25C/34/2012-894 uložil žalovanej zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy z titulu výkonu väzby vo výške 25.000 € a z titulu trestného stíhania vo výške 25.000 €, všetko do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol. Zároveň rozhodol, že žalovaná má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 95 %.

1.1. Prvostupňový súd vychádzal z názoru, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania (ktoré neskončilo právoplatným odsúdením) a titulom nezákonného pozbavenia osobnej slobody (nezákonným výkonom väzby) u žalobcu predpokladal skutočnosť, že trestné stíhanie bolo voči obžalovanému zastavené alebo že obžalovaný bol spod obžaloby oslobodený. Na základe vykonaného dokazovania dospel prvostupňový súd k záveru, že v dôsledku nezákonných rozhodnutí orgánov verejnej moci došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu (života, zdravia, občianskej cti, ľudskej dôstojnosti..), a to z titulu začatia a pokračovania trestného stíhania voči jeho osobe (ktoré trestné stíhanie neskončilo právoplatným odsúdením žalobcu) a nezákonným obmedzením osobnej slobody žalobcu rozhodnutím o väzbe, vo forme výkonu väzby (viac ako 8 mesiacov). Následok zásahu do osobnostných práv žalobcu nebol nezanedbateľný. Žalobca v konaní preukázal (uniesol dôkazné bremeno), že nezákonnými rozhodnutiami bola viac ako v značnej miere znížená jeho dôstojnosť, vážnosť v spoločnosti, čím v konkrétnom prípade preukázal, že má nárok na náhradu

nemajetkovej ujmy v peniazoch.

1.2. Na základe zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že nárok žalobcu na úhradu nemajetkovej ujmy je čiastočne dôvodný a rozhodol tak, že z titulu nezákonného rozhodnutia mu priznal sumu vo výške 25.000 €. Pokiaľ ide o následok privedený žalobcovi rozhodnutím o väzbe (výkonom väzby) súd dospel k záveru, že samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením, vzhľadom na spôsobenú ujmu rozhodnutím o väzbe. S poukazom na zistené skutočnosti mal za to, že nárok žalobcu na úhradu nemajetkovej ujmy, vzhľadom na opísaný následok, je čiastočne dôvodný a rozhodol tak, že z titulu rozhodnutia o väzbe priznal žalobcovi sumu vo výške 25.000 €. Nad priznaných 50.000 € súd nepovažoval návrh za dôvodný a v zostávajúcej časti žalobu zamietol.

1.3. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 1, 2, 3 CSP. Vzhľadom k tomu, že nárok žalobcu v zostávajúcej časti nad 50.000 € bol zamietnutý, súd zohľadniac úspech a neúspech žalobcu (úspech a neúspech žalovaného), o trovách konania rozhodol tak, že priznal žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 95 %.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oboch strán sporu rozsudkom z 28. februára 2020 sp. zn. 8Co/26/2019 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) zmenil prvostupňový rozsudok tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy z titulu výkonu väzby vo výške 13.300 € a z titulu trestného stíhania vo výške 15.000 €. Vo zvyšnej časti, a to ohľadom sumy 21.700 € žalobu žalobcu zamietol. Vo výroku v poradí treťom zostal prvostupňový rozsudok nedotknutý. Zároveň priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy 28.300 €.

2.1. Odvolací súd uviedol, že interpretáciou ustanovenia § 4 ods. 1 zák. č. 58/1969 Zb. a tiež jeho porovnaním s ust. § 5 a § 6 citovaného zákona treba dôjsť k záveru, že zastavenie trestného stíhania a oslobodenie spod obžaloby majú v zmysle § 4 citovaného zákona rovnaké dôsledky, ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť (R 35/1991). Ten, proti ktorému bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov podľa ust. § 1 až § 4 citovaného zákona zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Uvedené právo nemá ten, kto si obvinenie zavinil sám a ten, kto bol spod obžaloby oslobodený alebo bolo proti nemu trestné stíhanie zastavené len preto, že nie je za spáchaný trestný čin zodpovedný, alebo že mu bola udelená milosť, alebo že trestný čin bol amnestovaný.

2.2. V súvislosti so žalovanou namietaným zaviniením žalobcu na vzatí do väzby odvolací súd v podstatnom uviedol, že dôvody, pre ktoré bol žalobca vzatý do väzby boli status žalobcu, ako policajta a vyjadrenie obavy z možného marenia vyšetrovania. Neuvádzalo sa tu žiadne konkrétne konanie žalobcu, ktorého sa dopustil v čase rozhodovania o vzatí do väzby a ktoré by mohlo byť vyhodnotené tak, že si väzbu zavinil sám. Skutočnosť, že žalobca neodôvodnil sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby, nemožno považovať za správanie, ktorým si zavinil väzbu. Podanie alebo nepodanie opravného prostriedku nemožno považovať za (ne)konanie, obvineného, ktoré by malo vplyv na to, či bude alebo nebude vzatý do väzby.

2.3. Vo vzťahu „k posúdeniu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy“ odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď z vykonaného dokazovania vyvodil nutnosť odškodnenia nemajetkovej ujmy, za ktorú zodpovedá štát, a to aj v prípadoch, na ktoré sa aplikuje zák. č. 58/1969 Zb. Pod pojmom škody, tak ako je výslovne upravený v zák. č. 58/1969 Zb. je potrebné rozumieť nielen škodu materiálnu, ale aj škodu vo forme nemajetkovej ujmy, nakoľko nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci môže predstavovať vážny zásah do individuálnych práv jednotlivca a vyvolávať negatívne dopady na jeho osobný, rodinný a pracovný život a privodiť mu tak nemajetkovú ujmu.

2.4. Vo vzťahu k primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že žalobca v konaní preukázal (uniesol dôkazné bremeno), že namietanými rozhodnutiami bola viac ako v značnej miere znížená jeho dôstojnosť, vážnosť spoločnosti, čím v konkrétnom prípade preukázal, že mal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výkonom väzby došlo k separovaniu osoby žalobcu od rodinného, spoločenského a pracovného prostredia viac ako 8 mesiacov a umiestnenia do traumatizujúceho a ohrozujúceho prostredia. Prvostupňovým súdom bolo prihliadnuté aj na trvanie samotného trestného stíhania a výkonu väzby. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy podporne vychádzal z ust. § 17 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z. z.

Odvolací súd zohľadniac komplexne doterajšiu súdnu prax a iné právne predpisy slovenského právneho

poriadku upravujúce odškodnenie (napr. zák. č. 215/2006 Z. z.) považoval prvostupňovým súdom priznanú sumu 25.000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy z titulu výkonu väzby predstavujúcu sumu 94,34 € za 1 deň väzby za nadnesenú. Aj s prihliadnutím na dovolaciu prax (5Cdo/229/2012, 3Cdo/95/2016) vzhľadom odvolací súd za primeranú sumu 50 € na deň výkonu väzby, čo pri počte 266 dní je tak celkovou sumou 13.300 €, ktorá predstavovala náhradu nemajetkovej ujmy z titulu výkonu väzby.

2.5. Pokiaľ išlo o výšku náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutia v súvislosti v trestným stíhaním žalobcu na základe prvostupňovým súdom zisteného skutkového stavu, ktorý v podrobnostiach rozviedol a na základe dovolacej praxe (3Cdo/201/2007, 7Cdo/262/2015, 3Cdo/228/2012, 6Cdo/60/2016, 3Cdo/18/2016, 6Cdo/168/2010) dospel k záveru, že je dôvodné priznať žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v nižšom rozsahu, než akú priznal prvostupňový súd. Za spravodlivé považoval zadostučinenie v sume 15.000 €, ktoré žalobcovi aspoň takouto formou vykompenzuje vzniknuté zásahy do osobnostnej sféry jeho existencie.

2.6. Vo zvyšnej časti, a to ohľadom sumy 21.700 € presahujúcej okresným súdom priznanú a odvolaním napadnutú sumu (50.000 €) žalobu žalobcu zamietol. Vo výroku v poradí tretom zostal rozsudok prvostupňového súdu nedotknutý lebo nebol napadnutý odvolaním.

2.7. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania odvolací súd skúmal úspech vo veci čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku. Rozhodujúcou skutočnosťou bolo preto to, že došlo k náhrade škody. Vychádzajúc z uvedeného názoru odvolací súd týmto považoval za dôvodné aj odvolanie žalobcu. Priznal preto žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy 28.300 € s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením (§ 262 ods. 2 CSP).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu [čo do uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 13.300 € titulom rozhodnutia o väzbe, náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 15.000 € titulom nezákonného rozhodnutia (trestného stíhania žalobcu) a náhradu trov konania v rozsahu 100 %] podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolatelka“), a to podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Po opise priebehu konania a jej dovolacej argumentácii navrhla (i) odložiť vykonateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia a (ii) aby najvyšší súd odvolacie rozhodnutie zmenil a žalobu zamietol resp. aby ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaná v podstatnom namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zmätočné, nedostatočne odôvodnené, a teda nepreskúmateľné, v dôsledku čoho odvolací súd znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti namietala predovšetkým nepreukázanie existencie príčinnej súvislosti medzi žalobcom uplatnenou nemajetkovou ujmu a ním namietanými nezákonnými rozhodnutiami, resp. rozhodnutím o väzbe. V tomto ohľade poukázala na viacero trestných stíhaní a rozhodnutí o väzbe voči žalobcovi. Ďalej ako svojvoľné (arbitrárne) považovala aj rozhodnutie o trovách konania, ktoré rozhodnutie napadla aj ako výrok závislý.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaná poukázala na odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení otázky „výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy“. Poukázala pritom na dovolacie rozhodnutia 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/17/2017, 2Cdo/112/2017, 3Cdo/19/2018, ďalej na ustanovenia zákona č. 215/2006 Z.z. (aktuálne zákon č. 274/2017 Z.z.) a judikatúru EŠLP.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, a to v časti zamietnutia žaloby o nemajetkovú ujmu za trestné stíhanie nad sumu 15 000 € podal dovolanie aj žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Dovolanie podal podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, „keď o výške nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, je dovolacím súdom rozhodované rozdielne“. V tomto ohľade (iba) poukázal na dovolacie rozhodnutie 1Cdo/133/2018 a rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave 4Co/106/2013. Navrhol, aby dovolací súd odvolacie rozhodnutie v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Žalobca ani žalovaná sa k dovolaniu protistrany nevyjadřili.

6. Najvyšší súd, vychádzajúc zo žalovanou uvádzanej argumentácie, že v prípade dobrovoľného neuhradenia priznanej náhrady žalobcovi tento pristúpi k nútenému výkonu rozhodnutia, nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP; v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (toto sa vydáva iba v prípade vyhovenia návrhu, pozn.).

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strany sporu podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP a dovolateľ, zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že obe dovolania je potrebné odmietnuť.

8. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

10. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

12.1. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

12.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017,

2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3.1.).

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13.2. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

14. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

15. Žalovaná v dovolaní namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zmätočné, nedostatočne odôvodnené, a teda nepreskúmateľné, v dôsledku čoho odvolací súd znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Ďalej ako svojvoľné (arbitrárne) považovala aj rozhodnutie o trovách konania (bod 3.1.).

15.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.2. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15.3. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a marenie možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15.4. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP dovolateľka označila nedostatok dôvodov - nepreskúmateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Podľa názoru vec

prejednávajúceho senátu konanie pred odvolacím súdom takouto vadou postihnuté nebolo. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovoláním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Aj keď odvolací súd znížil výšku priznanej nemajetkovej ujmy žalobcovi, treba uviesť, že takto konal (iba) v rozsahu právnej úvahy, pri skutkovom stave zistenom súdom prvého stupňa, verifikovanom odvolacím súdom. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

15.5. Pokiaľ dovolateľka považovala za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP nesprávny právny záver súdov nižších inšancií, či nesprávne vykonávanie dokazovania, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne právne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom) nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté v zásade platí aj pre námietku o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

15.6. Za celkom zjavne arbitrárne nepovažoval najvyšší súd ani rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania, ktorým priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy 28.300 €. Odvolací súd za úspešného v spore považoval žalobcu, čo odôvodnil tým, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade rozlišoval, čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné považoval rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška nemajetkovej ujmy bola potom podľa odvolacieho súdu druhotná a nadväzujúca. Úspech vo veci odvolací súd teda posudzoval čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

16. Žalovaná podala dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, a to pre odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení otázky - „výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy" (bod 3.2.). V tejto súvislosti polemizovala s právnymi závermi odvolacieho súdu, spochybňovala správnosť jeho rozhodnutia resp. kritizovala prístup odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci, ktoré námietky však významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Poukázala pritom na dovolacie rozhodnutia 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/17/2017, 2Cdo/112/2017, 3Cdo/19/2018 a judikatúru ESLP.

16.1. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

16.2. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa ustálila na tom, že je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako podľa jeho názoru mal odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť, a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovacia prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018).

16.3. Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je charakteristický „odklon" jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o

situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

16.4. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

16.5. Dovolateľka videla odklon pri riešení nastolenej otázky od viacerých rozhodnutí dovolacieho súdu. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 dovolací súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Predmetným zrušujúcim rozhodnutím ale nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť, a teda je zrejmé, že v uvedenom dovolacom konaní sa z formálneho pohľadu neriešila otázka primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy. Napriek uvedenému odvolací súd svoje úvahy o primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy v danej veci podporil aj súdnou judikatúrou, čo v podstate platí vo vzťahu k všetkým žalovanou označeným dovolacím rozhodnutiam.

16.6. Dovolateľka videla odklon odvolacieho súdu aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. júla 2018 sp. zn. 2Cdo/112/ 2017, ktorým bolo zrušené napadnuté odvolacie rozhodnutie pre vadu zmätočnosti - nepreskúmateľnosť, keď sa súdy opomenuli vysporiadať s judikatúrou pre stranu sporu priaznivú, z čoho je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že predmetná argumentácia žalovanej v tomto smere prísne formálne nerieši otázku neprimeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

16.7. Najvyšší súd v ďalšom žalovanou označenom rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého, v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Odvolací súd v teraz posudzovanej veci v zásade rešpektoval vyššie uvedené úvahy (viď nižšie bod 17).

16.8. Rozhodnutie z 13. júla 2017 sp. zn. 3Cdo/17/2017 celkom zjavne nesúvisí s predmetnou právnou otázkou, pretože rieši problematiku neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

16.9. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, z ktorého v podstatnom vyplývalo, že pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy bolo potrebné prihliadať na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie, ako aj v kontexte s rozhodnutiami ESLP a ústavného súdu. V súvislosti s uvedeným rozhodnutím dovolacieho súdu v teraz posudzovanej veci platí už uvedené v bode 16.7. in fine.

17. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalovanou, neodklonil v nastolenej otázke (otázka primeranosti a výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a judikatúry ESLP) od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu uvedené vyššie. Dovolací súd v tejto súvislosti predovšetkým uvádza, že odvolací súd

svojím zmeňujúcim rozhodnutím redukoval prvostupňovým súdom priznanú celkovú výšku sumy 50.000 € na sumu 28.300 €, ktorá predstavovala nemajetkovú ujmu spôsobenú žalobcovi nezákonným rozhodnutím (vedením trestného stíhania - 15.000 € a väzbou - 13.300 €), a to vzhľadom na preukazné naplnenie zákonných kritérií súvisiacich s výškou nemajetkovej ujmy. Najvyšší súd považuje za dôležité - okrem iného - zdôrazniť aj aspekt celkovej dĺžky neoprávnenej väzby - 266 dní a celkovej dĺžky neoprávnených trestných stíhaní voči žalobcovi v trvaní 7 resp. 8 rokov. V zhode (teda nie v rozpore, pozn.) s vyššie uvedenými rozhodnutiami dovolacieho súdu, pri posudzovaní kritérií, podľa ktorých sa určuje výška nemajetkovej ujmy, aj odvolací súd - cez prizmu skoršej súdnej judikatúry - zohľadňoval kritéria uvedené v § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. Zároveň odvolací súd uviedol, že na námietku žalovanej v odvolaní o opomenutí ust. § 17 ods. 4 zák. č. 514/2013 Z. z., pri posudzovaní neoprávnene vedeného trestného stíhania voči žalobcovi neprihliadol, a to vzhľadom k tomu, že vznesenie a trvanie obvinení voči žalobcovi a jeho väzba sa udiali pred 1. januárom 2013, až odkedy platí „zákonne“ pomerovanie sa s osobami poškodenými násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu. Na strane druhej ani strop uvedený v ustanovení § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z. - vzhľadom na súdnu prax - nepovažoval odvolací súd za nemenný (pozri bod 13 odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia), s čím sa v zásade stotožňuje aj prax najvyššieho súdu (napr. 6Cdo/38/2019, 5Cdo/127/2019), ktorá pripúšťa (aj) princíp úplného odškodnenia, teda nevyklučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd v tomto ohľade dostatočným a primeraným spôsobom odôvodnil výšku žalobcovi priznanej nemajetkovej ujmy, ktorá súvisela s nezákonne vedeným trestným stíhaním a nezákonným výkonom väzby voči jeho osobe, a to tak vzhľadom na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote a závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení (bližšie pozri bod 13 odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia v spojení s bodmi 112 až 134 odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia).

18. Vzhľadom na to, že sa odvolací súd pri riešení žalovanou nastolenej otázky neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovanej z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nevyplýva.

19. Najvyšší súd navyše dodáva, že otázka - aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o väzbe, či o vznesení obvinenia je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Závery súdov pri posudzovaní nastolenej otázky sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. Dovolací súd je navyše v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP

20. Žalobca v rámci podaného dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP namietal nesprávne právne posúdenie v podstate rovnakej otázky, akú formulovala žalovaná (súvisiacej s určením primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy)], avšak v opačnom garde. Kým žalovaná namietala neprimeranú výšku priznanej sumy, žalobca považoval priznanú sumu za nízku. V tomto ohľade poukázal na dovolacie rozhodnutie 1Cdo/133/2018 a rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave 4Co/106/2013.

20.1. Najvyšší súd predovšetkým uvádza, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP predpokladá rozdielnu rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu, za ktorý ex lege nemožno považovať rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, teda odvolacieho súdu. Už len z uvedeného dôvodu bolo treba považovať dovolanie žalobcu za neprípustné, pretože ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP nie je založené na (prípadne) rozdielnej rozhodovacej činnosti dovolacieho a odvolacieho súdu.

20.2. Najvyšší súd navyše opakovane (bod 19) dodáva, že otázka - aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím (vedením trestného stíhania a väzbou) je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Pri posúdení a hodnotení

zákonom ustanovených východísk postupujú totiž súde vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrávajú na určitých striktných hraniciach. Inak povedané závery súdov pri posudzovaní nastolenej otázky sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súde viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. Dovolací súd je navyše v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

20.3. Preto (aj) v tomto prípade dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcu z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP nevyplýva.

21. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP.

22. Najvyšší súd odmietol dovolanie žalobcu a žalovanej podľa § 447 písm. c/ CSP (dovolanie žalovanej podľa § 420 písm. f/ CSP), a vo zvyšku podľa § 447 písm. f/ CSP (dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP a dovolanie žalovanej podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

23. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.